

L'aventura de crear històries

fem de l'escriptura un joc •

Ficcions

FICCIONS

Participa i Guanya

www.ficcions.cat

UNITAT DIDÀCTICA

"LES PARTS D'UNA NARRACIÓ"

El comerciant se'n va començar a moure amb l'esperança de ser a la nit.
El cavall era fort i ràpid i va saltar amb les primeres estrelles i s'emparrà.
- Fiujo de la Mort i us demanava.
Però aquella gent s'atemorïa en sentir esmentar la Mort, li tancaven les portes.
El criat va recórrer durant tres, quatre o cinc hores els carrers d'Ispahan, trucant a les portes i jalgant les senyals. Poc abans de l'albada va arribar a casa d'un home que es deia Kalbum Dahabin.
- La Mort m'ha fet un gest d'amenaça aquest matí, al mercat de Bagdad, i n'he fugit. No prego, dona'm aixopluc.
- Si la Mort t'ha amenaçat a Bagdad -li va dir Kalbum Dahabin-, no s'hi deu haver quedat. T'ha seguit a Ispahan, no pots mica seguir da-deu ser dins les nostres muralles.
- Llevats,estic perdut!- va exclamar el criat.
- No desesperis encara -va contestar Kalbum-. Si pots continuar viu fins que surti el sol, pots salvar-te. Si no ho fas, moriràs aquesta nit i no podràs tornar a veure mai més a ningú.
- Però, què he de fer? -va preguntar el criat.
- Anem ben de pressa a la botiga que tinc a la plaça -li va ordenar Kalbum tancant rere seu la porta de la casa.
Mentrestant, la Mort s'acostava a les portes de la muralla d'Ispahan. El cel de la ciutat començava a clarejar.
"L'aurora arribarà d'un moment a l'altre -va pensar-. Cal que m'afanyi. Altrament, perdré el criat.
Va entrar per fi a Ispahan, i va ensumar entre els milers d'olors de la ciutat buscant la del criat que havia fugit de Bagdad. De seguida en va trobar l'amagatall: era a la botiga de Kalbum Dahabin. Un instant després, ja hi havia arribat.
A l'horitzó es va començar a alçar una dèbil boirina. El sol començava a en-

UNITAT DIDÀCTICA "LES PARTS D'UNA NARRACIÓ"

JUSTIFICACIÓ.

En aquesta unitat didàctica, es donarà una visió general de les diferents parts d'una narració i de les diferents maneres de presentar el lloc i els personatges. L'objectiu principal és situar a l'alumne davant tota la informació narrativa i ajudar-lo a organitzar-la.

No hem d'oblidar que l'objectiu del projecte és que els alumnes siguin capaços de crear històries pròpies. La lectura de diferents contes i de diferents possibilitat per iniciar-los, desenvolupar-los i acabar-los els ajudarà a desenvolupar la tasca creativa.

OBJECTIUS

- Ser capaç d'identificar les diferents parts d'una narració.
- Ser capaç d'estructurar una narració.
- Escriure l'inici d'una narració utilitzant diferents recursos narratius.
- Descriure un lloc i un objecte.
- Descriure un personatge.
- Ser capaç de crear una història coherent i cohesionada.

CONTINGUTS

- Lectura expresiva i comprensiva dels contes.
- Realització dels exercicis (comprensió, creació, interpretació dels procediments d'elaboració literària).
- Estructurar una història.
- Crear personatges, llocs i objectes de caràcter literari i saber-los ubicar dintre la història.
- Usar correctament la tematització i rematització i els nexes: cohesió i coherència del text.
- Puntuar correctament.
- Escollir la informació necessària i funcional del conte.
- Adquisició de nou vocabulari.
- Curiositat i interès per la lectura.
- Desenvolupament de la sensibilitat estètica i l'actitud crítica.
- Valoració de la importància de programar el propi treball.
- Valoració de la imaginació i la capacitat d'esforç.
- Valoració i respecte per les creacions dels companys.

ACTIVITAT UNITAT DIDÀCTICA D'ENSENYAMENT-APRENTATGE

1a sessió

Com ja saps d'altres cursos, la narració és el gènere literari que es caracteritza per explicar fets en ordre cronològic (un fet darrera d'un altre) i ho fa en primera o en tercera persona. A la unitat didàctica 1 has vist exemples en tercera persona, a la unitat didàctica 2, en primera.

Recorda, doncs, que una narració té una **introducció** (on es descriuen els personatges, el lloc on s'ubica l'acció i s'hi introdueix el conflicte que s'ha de resoldre), el **desenvolupament** (on es planteja amb detalls allò que s'ha de resoldre, és a dir, el conflicte); i el **desenllaç** (on es resol el conflicte).

A l'hora d'escriure, i sobre tot si estàs aprenent, es convenient que escriguis els fets en el mateix ordre en què es produeixen.

Recorda que una narració no ha de ser sempre en prosa. També hi ha narracions en vers com les èpiques.

1- Llegeix el text que apareix a continuació i determina quina és la introducció, quin el nus i quin el desenllaç.

EL CONTE DE POMPERIPOSSA I EL SEU GRAN NAS

Lena Mansson

Hi havia una vegada, fa molts i molts anys, una bruixa molt vella que es deia Pomperipossa. No és un nom molt maco però, malgrat tot, és més maco que ella mateixa.

Podeu imaginar-vos com era?

Tenia dos ulls vermells i petits i una boca grossa amb només tres dents. A les mans tenia un munt de berrugues i a l'esquena tenia una gran gepa. També mastegava tabac, a l'igual que un home; era molt fastigosa.

Ella vivia sola en una caseta al mig del bosc; la seva caseta estava feta de xoriços, pernils, i, en comptes de maons hi havia bombons.

Ningú no s'atrevia a acostar-s'hi, ni tan sols un troll, perquè era molt dolenta. Cada cop que algú s'hi acostava el convertia en una taula, en un pissarrí o en una altra cosa. Era una bruixa molt perillosa. La seva pena més gran era que cada cop que encantava a algú, el seu nas creixia una mica més. Això era un càstig!

En el mateix bosc on vivia Pomperipossa també hi vivia un rei i aquest tenia dos fills: un príncep que s'anomenava Pep i una princesa que es deia Pepa. Un dia van passejar amb el seu servent, que era tan formal, tan formal, que només sabia dir "Ah" o "Oh".

- Volem anar al bosc -, digué el príncep Pep.

- Ah! -digué el servent, i els va acompanyar.

Després d'una estona van arribar a un pantà i el servent va mullar els seus peus perquè portava sabates de seda.

- Oh! -va dir, i va tornar corrents al castell per posar-se unes botes.

Però abans de marxar es va posar el dit al nas i digué:

- Ba!

Això significava: "espereu aquí, príncep Pep i princesa Pepa, fins que jo torni amb les meves grans botes ben posades".

Però, és clar, això no ho podien entendre els fills del rei, i així doncs van continuar el seu camí, allunyant-se cada cop més del castell.

Aquest bosc era el mateix on vivia Pomperipossa!

Tots els ocells van començar a piular:

- Piu, piu, no aneu allà, no hi aneu!

Però això el príncep Pep tampoc no ho podia entendre i li digué a la seva germana:

- Què et sembla si ens aventurem? És que, és tan avorrit estar-se a casa. Mira, jo tinc sis monedes, quantes en tens tu, princesa?

- Jo només en tinc una -va dir la princesa Pepa- però sé fregir pomes.

- Llavors quasi saps cuinar -digué el príncep Pep-, tu pots ser la meva serventa.

Així doncs van aventurar-se fins que van arribar a la caseta de Pomperipossa, que estava feta de xoriços, pernils i bombons.

- Anem a sopar -digué el príncep Pep, i va agafar un gran xoriço de la casa.

Llavors Pomperipossa va treure el seu nas enorme de la casa i els mirà.

- Entreu, entreu -va dir-. Jo sóc la vostra fada. Vaig a fer-vos uns creps amb melmelada.

El príncep Pep i la princesa Pepa la van creure i van entrar a la casa, encara que tenien molta por.

- Mmmmmm -digué Pomperipossa, i els mirà-. No he menjat ànecs fa molt de temps...

I en dir això va fer uns gestos màgics i, de sobte, el príncep Pep i la princesa Pepa van convertir-se en dos ànecs petits i blancs.

- Uiiii -digué Pomperipossa tot tocant-se el nas, perquè en el mateix instant que havia encantat el príncep Pep i la princesa Pepa en ànecs, el seu nas havia crescut una mica més.

- Això t'està bé per malvada!- digueren tots els ocells del bosc.

- Anem a buscar ajut -van dir tots els ocells. I van anar a buscar la cigonya perquè els aconsellés.

La cigonya és l'ocell més savi de tots els ocells perquè cada hivern va a Egipte per estudiar els jeroglífics de les piràmides.

- Ara anireu a nedar, ànecs meus -digué Pomperipossa. I els va conduir al llac amb el seu gran bastó.- Això és el que us mereixeu, i a més gaudiré molt quan us rosteixi en un gran foc aquesta nit.

- Hahaha! - van dir els nens-. No volem dir ccc, creps amb melmelada?!?!

Perquè, com sabeu, els ànecs només poden menjar gripaus negres i herba mullada i això no es pot comparar amb les dolces confitures que mengen els reis.

Pomperipossa era a la vora del llac, recolzada en el seu nas, que ara era tan i tan llarg com les seves cames.

De sobte, va sentir un cruixir darrera seu i es girà. Era el servent que havia tornat del castell i després havia estat buscant els fills del rei desesperadament.

- Ah! -digué el servent quan va veure Pomperipossa- Ba! -digué tot traient la seva espasa per tallar el seu nas.

Però Pomperipossa el va convertir immediatament en un pardal.

- Piu, piu... -digué el pardal, tot saltant ...

- Hahaha -van queixar-se el príncep Pep i la princesa Pepa.

- Sí, sí!!! Queixeu-vos, queixeu-vos -va riure Pomperipossa molt contenta de si mateixa.

- No hi ha res que pugui trencar l'encanteri. Si no senti el crit més espantós que existeix; si senti aquest crit, tot el que jo he encantat tornarà a ser normal i jo em convertiré en una pedra. Però això espero que no arribi a passar fins d'aquí a molts milers d'anys -va dir Pomperipossa mentre mastegava un quilo de tabac de cop.

- Tan de bo que passi això -digueren tots els ocells.

- M'esteu posant tan furiosa que el meu nas comença a suar -digué Pomperipossa tot remullant el seu nas a l'aigua per refrescar-lo.

Però això mai no ho hagués fet si hagués sabut que en aquest lloc hi vivia un cranc que no havia menjat res des de feia tres dies. Aquest cranc va pessigar el seu nassot i Pomperipossa va començar a cridar.

- Aaahh!!!

Però el cranc no va deixar de pessigar-la i Pomperipossa va cridar encara més fort.

- Aaaaahhh!!!

- Això és el crit més espantós que mai no es pugui sentir -va dir la cigonya. I ella digué la veritat perquè els ocells mai no diuen mentides.

Aleshores es va trencar l'encanteri, és a dir, els dos ànecs es van convertir en el príncep Pep i la princesa Pepa, i el petit pardal es va convertir en el servent.

- Ah, Ba, Bé!! -digué el servent tot agafant les mans del príncep Pep i la princesa Pepa i van començar a córrer fins arribar al castell.

Allí els esperava el rei, que estava molt enfadat perquè havien trigat molt.

- Na! -digué el servent per calmar-lo... i llavors, el rei va entendre que havien estat encantats per Pomperipossa i que no hi havien pogut fer res. Ell va quedar molt commogut i va donar al servent la distinció més bonica que existia, i als seus fills els va donar la poma del regne, la meitat a cada un.

Pomperipossa es va convertir en una pedra... Tu encara pots anar a veure-la si vas en aquest lloc. Un cop cada any i el mateix dia que es va convertir en pedra tot tornarà a ser com abans. El cranc tornarà a aparèixer tot pessigant el nas de la Pomperipossa i ella cridarà tan fort que es produirà un eco a totes les muntanyes del voltant.

Però quin dia és?... Això només ho sé jo ... i no us ho diré pas!!!

2. Aquesta que trobaràs a continuació és una narració desordenada. Ordena-la i després identifica les tres parts que estructuraven una narració.

El monstre de Banyoles

La gent es quedà mirant el Drac, sense saber ben bé què fer. Fins que un nen sortí del mig de la multitud i acaricià el Drac, que es mostrà molt afectuós. La gent, tot seguit, l'imità. Finalment, el monjo s'endugué el Drac cap el lloc on era, per a què allà hi pogués reposar tranquil. I si algú s'acosta a la cova on dorm, encara avui llença bafarades pudents per espantar la gent.

Un bon dia, els soldats de Carlemany, en la seva campanya victoriosa contra els sarraïns i, havent sentit de la feresa del Drac, van pensar que seria encara més heroic matar un Drac, per poder contar el seu valor en l'arribar a casa. No sense abans cobrar en or i menjar la gesta que anirien a fer als pobres vilatans de Banyoles.

Van acostar-se a l'estany i, plantats enmig del descampat que actualment rep el nom de la Draga, gosaren plantar cara al Drac. Però amb prou feines van poder treure les espases, que el Drac, indestructible, hi va passar per sobre i no en va deixar ni un. Algun va intentar fugir, i el Drac es va entretenir una mica més amb ell... fins que se'n va cansar.

Uns comerciants francesos que van veure horroritzats l'escena van córrer a veure en Carlemany mateix, guerrer invencible en totes les batalles i li contaren la història, una mica adornada, per deixar en millor lloc els seus homes.

Un exèrcit del bo i millor de França, comandat pel mateix Carlemany, va dirigir-se aleshores a revenjar els seus companys. Armats, valents i decidits s'encaminaren cap a la vila de Banyoles on, altre cop, es cobraren en or i menjar la gesta que anirien a realitzar dels ja pobres banyolins.

Quan hi van arribar, plantats en cavalls, brandint les espases, varen cridar al monstre que, amb força desgana, es va presentar a la batalla... una batalla que poc va durar. Va ser força confusa, i del seu resultat poc se'n sap. Alguns diuen que Carlemany va plantar cara. D'altres, que va suplicar per la seva vida però el que és ben cert és que el mateix Carlemany va fugir i el Drac va continuar fent de les seves.

Els banyolins, horroritzats en veure l'exèrcit més poderós del món que tantes batalles havia guanyat fugint cames ajudeu-me, creieren que només un miracle els podria salvar. I un miracle és el que van anar a cercar. Algú de la vila havia sentit a parlar d'un monjo francès de Narbona, anomenat Mer, que havia vingut amb les tropes de Carlemany i que, segons sembla, podia fer miracles.

Els banyolins anaren a suplicar al monjo que els deslliurés de la fera. El monjo, després de sentir totes les súpliques, accedí alliberar a la gent del Drac.

Així fou com sortí de la vila resant i es dirigí sense parar de resar, fins on era el Drac. Quan el Drac el veié, no feu cap gest hostil. Al contrari, es mostrà manso com el gat més manyac que us pugueu imaginar.

Llavors el monjo es dirigí cap al centre de la vila amb el Drac seguint-lo. En l'arribar, va cridar a la gent:

- Veniu, bona gent, i mireu el vostre Drac. Heus ací la vostra bèstia maligna - i mirant la cara i les armes de la gent, prosseguí - deixeu les armes a terra, doncs aquest Drac no us farà res.

Un vilatà, quan es va recuperar de veure el Drac tan manyac, es decidí a dir :

- Matem-lo ara que el tenim amansit!
- Us en guardareu bé prou! - va protestar el monjo - Aquesta bèstia és inofensiva, i només menja herbes i arrels!
- I la gent que ha desaparegut? - replicà un altre vilatà.
- A les ordres i servei de Carlemany - respongué el monjo
- Aviat tornaran a casa, no patiu per ells.
- I els ramats? - cridà un altre vilatà
- Potser això ho hauríeu de preguntar als cuiners de Carlemany.

Explica la llegenda que fa molt i molt de temps, pels voltants del segle VIII, una bèstia immensa vivia en alguna cova, a gran profunditat, del llac de Banyoles.

Li cobria tot el cos una escata d'afilades pues d'os, que el feia invulnerable. Tenia llargues ales i arpons arquejats, i una espina dorsal eriçada de burxes se li estenia des del coll a la cua. Diuen que dels ulls li sortien espurnes com brandons flamejants i que tenia un alè tan pestilent que en bufar assecava les plantes, enverinava les fonts , empestava els camps i encomanava malalties a persones i animals. Però sobretot era molt voraç. Els caps de bestiar que s'esqueien a passar a prop del seu cau desapareixien, com per art d'encantament, dins de la seva gola.

2a sessió

1. Ara serem nosaltres els creadors d'una petita narració. Començarem amb el plantejament. Podem fer-ho de diferents maneres:

- a. Començar pel personatge (cosa o persona) que protagonitzarà la història.
- b. Començar per un personatge que no serà el protagonista però que hi tingui o hi tindrà relació.
- c. Començar la història com a narrador dels esdeveniments.
- d. Començar pel lloc on succeeix la història.
- e. Pel temps que feia o fa al moment de la història.
- f. Començar pels records que ens provoca allò va passar (aquesta és l'opció més difícil, doncs haurem de ser capaços d'enllaçar-ho amb el temps actual).

Aquí tens exemples de totes elles. Pots continuar escrivint amb dos o tres companys.

a. Començar pel personatge (cosa o persona) que protagonitzarà la història.En 1ª persona

Edith Checa, *L'escala misteriosa*.

Em dic Edilú i tinc dotze anys. Des de molt petita passo les vacances de l'estiu i de l'hivern a L'Hort, la casa de pagès on viu la meva àvia. Hi vaig amb el meu germà Albert i allà ens reunim amb cinc dels nostres cosins.

En 3ª persona

Estrella Cardona, *L'estel que va volar molt alt*.

Hi havia una vegada un estel que va volar tan alt, tan alt, que va arribar fins al Sol, i el Sol, que estava avorrit, com sempre – i és que és molt insuls al cel veint eternament girar i girar tots els planetes al voltant d'un mateix com si es tractés d'una atracció- va obrir un ull perquè estava una mica adormilat, i va contemplar l'insignificant estel bressolant-se davant d'ell com la pols, què dic la pols?, i menys encara que la pols!

b. Començar per un personatge que no serà el protagonista però que hi tingui o hi tindrà relació.

Mark Twain, *Les aventures de Tom Sawyer* (Versió de M. Àngels Rubio).

- Tom! – va cridar la tieta Polly-. Tom! No em sents?- va insistir sense sentir cap resposta-. On serà aquest noi?

L'anciana es va baixar les ulleres i va examinar l'habitació. Portava ulleres, però li servien més per presumir que per corregir la seva vista cansada. Va esperar un moment i va tornar a cridar-lo en veu alta.

c. Començar la història com a narrador dels esdeveniments.

Edgar Allan Poe, *L'escarbat d'or* (Versió de Joan R. Berenguereas i Rosa Bonafont).

Fa uns quants anys vaig conèixer el Will Legrand. Will era fill d'una família rica que s'havia arruïnat. Vivia amb el seu criat, Júpiter, un antic esclau.

d. Començar pel lloc on succeix la història

Edith Checa, *Un punt negre al camí*.

La cuina de la meva àvia era gran i lluminosa. Hi havia una taula molt llarga i molts tamborets per a què seguèssim els set néts. Per la finestra, que era de fusta verda i vidres sempre nets, hi entrava la frescor del matí.

e. Pel temps que feia o fa al moment de la història.

Oscar Wilde, *El fantasma de Canterville*.

La tempesta va descarregar amb força durant tota la nit, però no va succeir res digne de ser explicat. Amb tot, al dia següent, quan van baixar a esmorçar, van trobar una altra vegada al terra una terrible taca de sang.

f. Començar pels records que ens provoca allò va passar (aquesta és l'opció més difícil, doncs haurem de ser capaços d'enllaçar-ho amb el temps actual).

R.L. Stevenson, *L'illa del tresor* (Versió de David Fernández).

Alguns cavallers amics meus m'han demanat que escrigui tot el que ens va succeir amb l'illa del tresor, des del principi fins al final.

La història comença fa molts anys, quan jo era un nen i el meu pare tenia oberta la posada de l'Almirant Benbow.

2. Recorda que al principi d'un conte, de vegades, voldràs explicar com són els personatges, el lloc o el moment on es desenvoluparà la història. Per això, has de ser capaç de fer una descripció. En posarem un exemple:

Descripció d'un lloc i d'un objecte.

Normalment es dóna una visió àmplia d'allò que es vol descriure i de seguida s'esmena la presència del personatge en aquest lloc. A partir d'aquí, el narrador ens dóna informació sobre els detalls del lloc on s'ubica l'acció per crear un ambient determinat:

Italo Calvino, *Sotto il sole giaguaro*.

Oaxaca es pronuncia Uahàca. L'hotel on havíem baixat havia estat, en un principi, el convent de Santa Catalina. La primera cosa que havíem notat era un quadre, en una saleta que portava fins el bar. El bar es deia "Las Novicias". El quadre era una gran tela obscura que representava una monja jove i un vell frare, dempeus, l'un al costat de l'altre, les mans lleugerament separades del cos, quasi es tocaven.

Descripció d'un personatge

Michael Ende, *Momo*.

Era petita i bastant prima, de manera que ni amb la millor de les voluntats es podia dir si tenia vuit anys només o ja en tenia dotze. Tenia el cabell molt arrissat, negre...

Ara podries continuar el principi d'un d'aquests contes. Pensa que si l'escriptor ha fet referència a un objecte o a una persona i s'ha pres la molèstia de descriure'l és perquè tindrà una funció dins la història. Tingues en compte que a la descripció de personatges tan important és descriure les característiques del físic com de la personalitat d'aquell personatge.

fem de l'escriptura un joc

Editat per:

edi
cat